Piotr Błędowski, Wojciech Chudziak, Ryszard Kaźmierczak

Wczesnośredniowieczne grodzisko w Kałdusie (gm. Chełmno, woj. kujawsko-pomorskie), stanowisko 3 (badania w latach 2008 – 2009)

W latach 2008–2009 Instytut Archeologii UMK kontynuował badania wykopaliskowe wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Kałdusie, stanowiącego pozostałość przedlokacyjnego Chełmna. Prace realizowane był w ramach grantu badawczego MNiSW „Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy – chełmiński *sedes regni principalis* (3)" (nr projektu NN 311-25-59-33)[1] (Błędowski, Chudziak, Kaźmierczak 2009; Błędowski, Chudziak, Hildebrandt, Kaźmierczak 2010). Badaniami archeologicznymi objęto środkową i północno-zachodnią część majdanu (wykop 40/08-09 i 41/08) oraz obszar wewnętrznego gródka usytuowanego bezpośrednio na północ od Góry św. Wawrzyńca (wykop 42/08-10)[2], (ryc. 1). Celem badań była weryfikacja wcześniejszych ustaleń odnośnie układu stratygraficznego oraz funkcji nawarstwień kulturowych zalegających na majdanie grodziska, jak również określenie relacji chronologiczno-przestrzennych pomiędzy poziomami osadniczymi zalegającymi w obrębie gródka na wschód od reliktów bazyliki wczesnoromańskiej.

W obrębie wykopu 40/08-09 o wymiarach 10,5 x 5 m i w ramach wykopu 41/08 o wymiarach

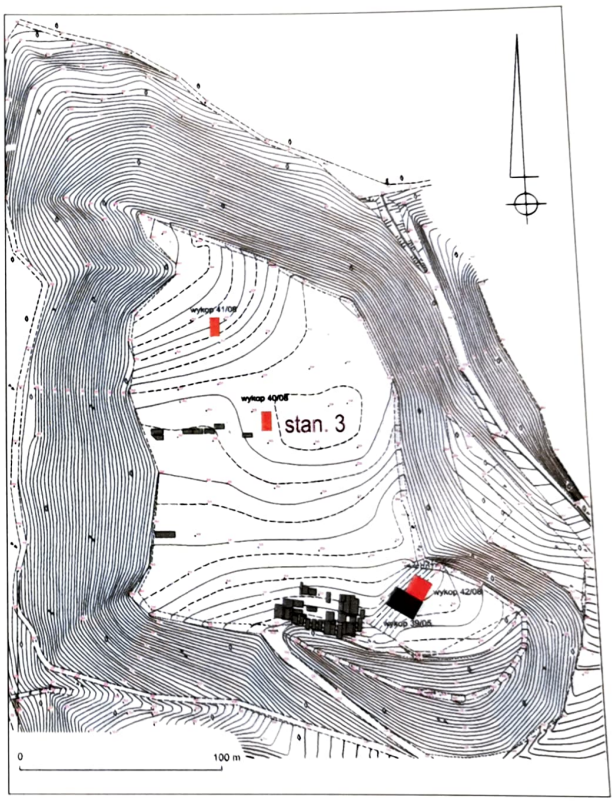

Ryc. 1. Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Lokalizacja wykopów (rys. Kujawski).

Abb. 1. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Lokalisation der Grabungen (Zeichnung Kujawski).

[1] Kierownikiem projektu był prof. W. Chudziak, a badania w terenie prowadził dr R. Kaźmierczak przy współpracy mgr. P. Błędowskiego.

[2] Wykop 42/08 o wymiarach 10 x 10 m, w ostatnim sezonie badawczym został przebadany tylko do stropu nawarstwień wczesnośredniowiecznych. Jego eksploracja będzie kontynuowana w 2010 roku, w związku z tym wyniki badań zostaną zaprezentowane w innym terminie.

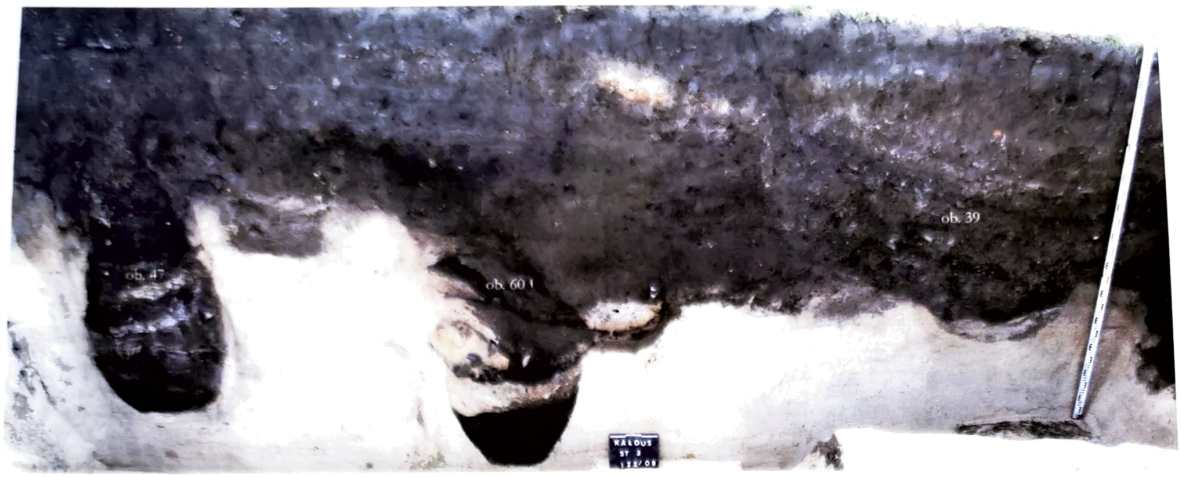

Ryc. 2. Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Profil zachodni wykopu 41/08 (fot. R. Kaźmierczak).
Abb. 2. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Westprofil von Grabung 41/08 (Foto R. Kaźmierczak).

10 x 5 m, wyróżniono łącznie 48 warstw o różnej strukturze, miąższości oraz treści przyrodniczo-kulturowej oraz 113 obiektów kulturowych. Część nawarstwień miała charakter niwelacyjno-zasypiskowy, związany z przeobrażeniem terenu w różnych etapach jego użytkowania, natomiast obiekty kulturowe, poza przynależnością chronologiczną, różniły się również pierwotną funkcją (m. in. paleniska, półziemianki, wędzarnie), (ryc. 2).

Na podstawie analizy ruchomego materiału źródłowego występującego w obu przebadanych wykopach wydzielono łącznie dziewięć poziomów osadniczych. Najstarszy należy łączyć z zasiedleniem omawianego obszaru przez ludność kultury pucharów lejkowatych (I poziom), kolejne trzy z osadnictwem kultury łużyckiej, pomorskiej oraz oksywskiej[3] (II – IV poziom). Z punktu widzenia głównej problematyki realizowanego projektu badawczego szczególne znaczenie miały jednak ustalenia dotyczące użytkowania grodu we wczesnym średniowieczu i do tego horyzontu czasowego, najliczniej reprezentowanego w materiale źródłowym, zaliczono pięć kolejnych poziomów osadniczych (V – IX).

Poziom V – Do najstarszego etapu związanego z wczesnym średniowieczem przyporządkowano tylko jedną, zachowaną w części spągowej, jamę kulturową, która stanowiła prawdopodobnie pozostałość paleniska (obiekt 111/09, wykop 41/08-09). W jej jednowarstwowym wypełnisku poza spalenizną i fragmentami węgli drzewnych występowały wyłącznie ułamki naczyń ręcznie lepionych oraz przykrawędnie obtaczanych (GT I – II). Wyniki analizy materiału źródłowego wskazują, iż obiekt ten można datować na VII – VIII wiek. W tym okresie Góra św. Wawrzyńca wraz z przyległym obszarem stanowiła prawdopodobnie miejsce centralne dla lokalnej wspólnoty terytorialnej, które mogło być waloryzowane dodatkowo w kategoriach sakralno-mitycznych (por. Chudziak 2003).

Poziom VI – Zaklasyfikowano do niego trzy warstwy (w-wę 4 z wykopu 41/08, w-wy 28, 36 z wykopu 40/08-09) oraz osiem obiektów kulturowych. W przypadku większości jam, górne partie zniszczone były przez młodsze nawarstwienia, natomiast już bezpośrednio w ich wielowarstwowym wypełnisku, poza fragmentami kości zwierzęcych, występowała zarówno częściowo obtaczana ceramika naczyniowa zaliczana do III i IV grupy technologicznej oraz ułamki naczyń całkowicie obtaczanych (GT V).

[3] Poziom osadniczy związany z okresem wpływów rzymskich (kultura oksywska) zadokumentowano jedynie w wykopie 40/08-09.

Ze względu na kształt, a zwłaszcza charakter warstw obiektowych siedmiu jamom przypisano funkcję gospodarczą (ob. 22/08, 37/08, 47/08, 54/08, 60/08 z wykopu 41/08 i ob. 79/09, 97/09 z wykopu 40/08-09). Na szczególne wyróżnienie zasługuje okrągły w rzucie i gruszkowaty w przekroju obiekt 47/08 opisany jako wędzarnia (ryc. 3). W jego wypełnisku o miąższości około 2,2 m stwierdzono zaleganie warstw o dużej zawartości szczątków ichtiologicznych i organicznych oraz kilka cienkich warstewek spalenizny świadczących o wielokrotnym użytkowaniu tej jamy. Podobny w rzucie i profilu kształt miał obiekt 37/08 oraz 60/08 (ryc. 4). W przypadku ostatniego z nich zadokumentowano dodatkowo ślady licowania ścian wkopu plecionką prawdopodobnie wykonaną pierwotnie z cienkich gałązek. Inne przeznaczenie związane zapewne z szeroko pojętą sferą magiczno-sakralną mogła mieć natomiast jama 50/08 uchwycona w północno-wschodnim narożniku wykopu 41/08. W jej spągowej części, w warstwie brunatnego murszu z dużą zawartością szczątków organicznych, natrafiono na całe naczynie wypełnione popiołami. Zaliczono je do ceramiki wykonanej w technice całkowicie obtaczanej, lecz morfologia, skład granulometryczny domieszki oraz zdobienie wykazują dużą odmienność w stosunku do standartowych naczyń V grupy technologicznej powszechnie występujących w zespołach z omawianego poziomu osadniczego (ryc. 5).

Materiał źródłowy w postaci ceramiki naczyniowej odkrytej w obrębie wymienionych powyżej obiektów pozwala datować ten poziom na okres od IX do 1 połowy X wieku. Można go synchronizować z najstarszymi warstwami zadokumentowanymi w obiekcie 4/98 i związaną z nimi konstrukcją kamienną interpretowaną jako miejsce składania ofiar oraz z kilkoma innymi jamami odkrytymi na tym stanowisku, co do których istnieje domniemanie ich magiczno-sakralnej funkcji (m. in. pochówek psa, jamy magazynowe, półziemianka z depozytem wyselekcjonowanych szczątków dzikich zwierząt, takich jak niedźwiedź i dzik). Przestrzeń zamknięta pomiędzy Górą św. Wawrzyńca a krawędzią

Ryc. 3 Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Wykop 41/08 – profil zachodni obiektu 47/08 (fot. R. Kaźmierczak).

Abb. 3. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Grabung 41/08 – Westprofil von Objekt 47/08 (Foto R. Kaźmierczak).

cypla wysoczyznowego mogła być wówczas użytkowana do celów związanych z szeroko pojętymi wierzeniami – sferą rytualnych czynności magicznych (Chudziak 2003, s. 135).

Poziom VII – Wyznaczały go warstwy oraz obiekty kulturowe zadokumentowane w wykopie 40/08-09, które prawdopodobnie były pierwotnie związane z reliktami zabudowy mieszkalnej. Tak zostały zinterpretowane m. in. dwie wyraźne warstwy spalenizny o kilkucentymetrowej miąższości (w-wy 20, 22), odcinające się liniowo na osi wschód-zachód i lekko opadające w kierunku profilu południowego oraz rozdzielająca je w-wa 21 zawierająca dużą ilość szczątków organicznych a także liczne fragmenty ceramiki naczyniowej. Funkcjonalnie z tym poziomem był także związany obiekt 79/09 uchwycony

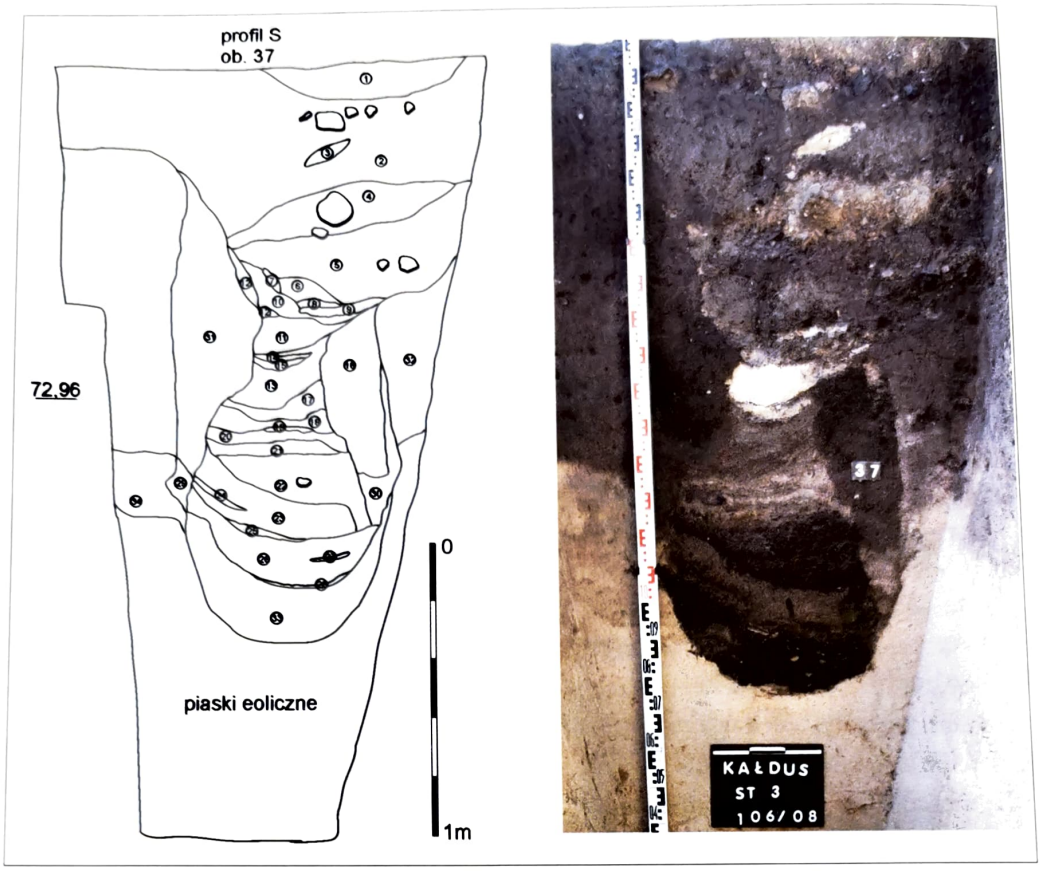

Ryc. 4 Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Wykop 41/08 – profil południowy obiektu 37/08 (fot. R. Kaźmierczak, rys. B. Kowalewska).

Abb. 4. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Grabung 41/08 – Südprofil von Objekt 37/08 (Foto R. Kaźmierczak, Zeichnung B. Kowalewska).

fragmentarycznie w południowo-wschodnim narożniku wykopu, który również mógł stanowić pozostałość płytko zagłębionego budynku. W jego zachodniej części odkryto palenisko wyłożone otoczakami o średnicy do kilkunastu centymetrów, pomiędzy którymi występowała duża ilość spalenizny, węgli drzewnych oraz fragmenty prażnicy. Z tym etapem funkcjonowania grodu powiązano również obiekt 72/09 odkryty bezpośrednio pod w-wą 22. Owalna jama o wymiarach 145 x 74 cm, pełniła prawdopodobnie funkcję magazynową. Jej wielowarstwowe wypełnisko charakteryzowało się dużą zawartością substancji organicznej, a warstwa piąta zadokumentowana w spągu obiektu, zapewne jest pozostałością po wyłożeniu drewnem.

Na obecnym etapie opracowania można przypuszczać, że opisane powyżej warstwy i obiekty związane są z tym samym poziomem osadniczym[4]. W obrębie omawianych warstw znajdowały się fragmenty naczyń częściowo (GT III i IV), jak i całkowicie obtaczanych

[4] Układ warstw 19 – 22, które zalegały bezpośrednio na stropach obiektów 72/09, 79/09 świadczy o ich młodszej chronologii, lecz analiza technologiczno-stylistyczna naczyń ceramicznych pochodzących z interesujących nas jednostek stratygraficznych wykazała, iż prawdopodobnie należy przyporządkować je do tej samej fazy w rozwoju lokalnej ceramiki. Jak dotąd nie ma możliwości bardziej precyzyjnego datowania tej serii naczyń i zjawisk z nią związanych, można więc założyć, że opisywane wydarzenia zachodziły w niewielkim odstępie czasowym.

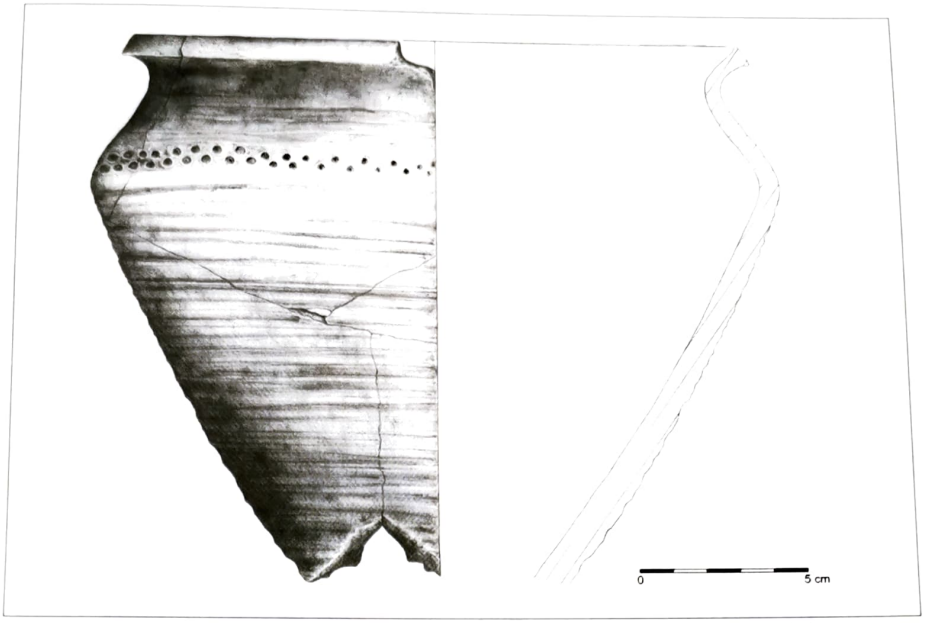

Ryc. 5 Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Wykop 41/08 – całkowicie obtaczane naczynie ze spągu obiektu 50/08 (rys. B. Kowalewska).

Abb. 5. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Grabung 41/08 – ganzheitlich abgedrehte Gefäße von der Sohle von Objekt 50/08 (Zeichnung B. Kowalewska).

(GT V). Wśród egzemplarzy całkowicie obtaczanych stwierdzono występowanie naczyń wykonanych w stylu tzw. Gronowo II (ryc. 6). Analiza ceramiki, jak również pozostałego materiału źródłowego, a zwłaszcza brązowej zapinki podkowiastej (ryc. 9c), dają podstawy, aby poziom ten odnieść do końca X i 1. ćwierci XI wieku. W okresie tym musiała nastąpić zasadnicza zmiana w sposobie użytkowania tego miejsca i organizacji jego przestrzeni. Wówczas rozpoczęto budowę bazyliki usytuowanej u podnóża Góry św. Wawrzyńca, bezpośrednio w miejscu domniemanego ołtarza pogańskiego oraz wydzielono gródek wewnętrzny, gdzie odkryto ślady zabudowy zrębowej (Błędowski, Chudziak, Kaźmierczak 2009; 2009a, s. 270, 278). Znaleziska te są interpretowane jako świadectwo przejęcia tego miejsca przez Piastów i próby stworzenia tu głównego, w tej części Pomorza Nadwiślańskiego, ośrodka władzy książęcej i kościelnej. Z tego okresu pochodzą najstarsze fortyfikacje odkryte na grodzisku oraz groby komorowe charakterystyczne dla kręgu skandynawskiego.

Poziom VIII – Przyporządkowano do niego warstwy kulturowe z wykopu 40/08-09 zalegające bezpośrednio na nawarstwieniach związanych z końcem X – początkiem XI wieku (w-wy 15, 17, 18). Z tym poziomem należy także łączyć w-wy 23 oraz 28, które na etapie opracowania zinterpretowano wstępnie jako pozostałości po kolejnym budynku mieszkalnym czytelnym w formie zarysu ściany północnej oraz zachodniej. W jego obrębie poza licznymi ułamkami całkowicie obtaczanej ceramiki naczyniowej i kośćmi zwierzęcymi natrafiono także na przedmioty codziennego użytku (m.in. żelazne nożyki i haczyki, kościane igły i przekłuwacze oraz gliniane przęśliki). Ten sam horyzont czasowy reprezentuje również obiekt 29/09 uchwycony jedynie częściowo przy wschodnim profilu wykopu 40/08-09. Jamie tej w kształcie nieregularnego owalu i miąższości około 70 cm, wstępnie przypisano funkcję gospodarczą. W jej wielowarstwowym wypełnisku czytelne były dwa poziomy spalenizny z dużą zawartością węgli drzewnych oraz liczne warstewki o substracie organicznym (ryc. 7).

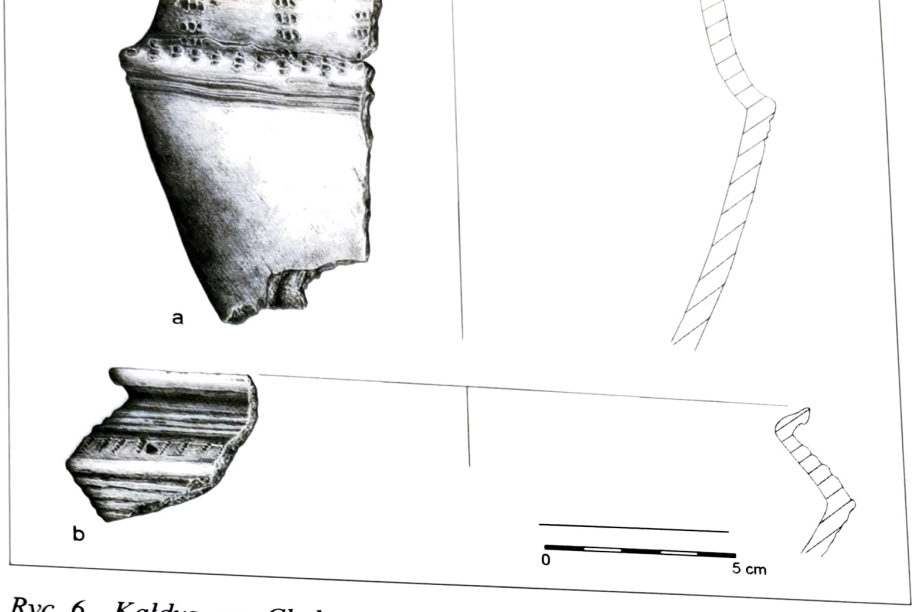

Ryc. 6. Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Wykop 40/08-09 – całkowicie obtaczana wczesnośredniowieczna ceramika naczyniowa (rys. B. Kowalewska).

Abb. 6. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Grabungen 40/08-09 – ganzheitlich abgedrehte frühmittelalterliche Gefäßkeramik (Zeichnung B. Kowalewska).

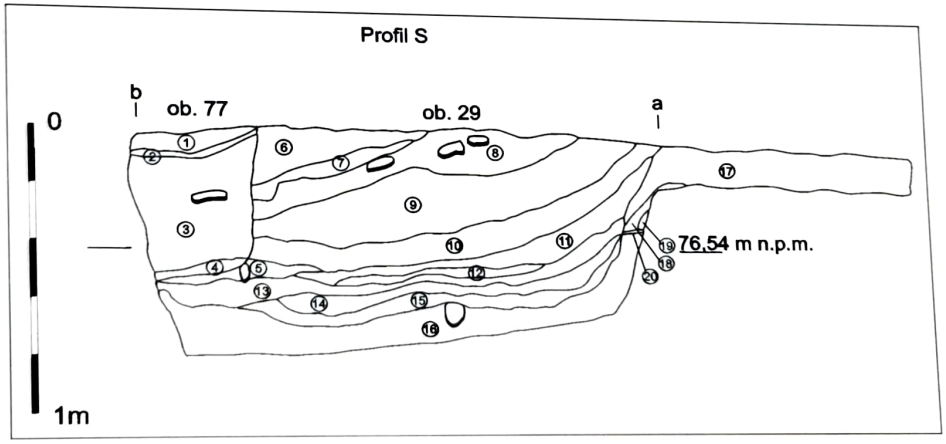

Ryc. 7. Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Wykop 40/08-09 – profil południowy obiektu 29/08 (rys. B. Kowalewska).

Abb. 7. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Grabungen 40/08-09 – Südprofil von Objekt 29/08 (Zeichnung B. Kowalewska).

Analiza technologiczno-stylistyczna fragmentów ceramiki wykazała obecność naczyń charakterystycznych dla VII fazy w rozwoju lokalnej ceramiki naczyniowej co pozwala datować poziom ten na koniec XI – przełom XI/XII wieku. Ze względu na taką chronologię, ówczesny okres użytkowania grodu można umiejscawiać w przedziale pomiędzy tzw. reakcją pogańską (lata 30. i początek lat 40. XI wieku) a momentem ostatecznego podporządkowania tego terytorium

przez Piastów, co nastąpiło zapewne w drugiej dekadzie XII wieku (Chudziak 2003, s. 137–138).

Poziom IX – Do tego poziomu zaliczono warstwy 2, 3 oraz 9 z wykopu 41/08 i 2, 3, 4, 8, 9, 16 z wykopu 40/08-09. W ich obrębie wyróżniono również liczne jamy o złożonym układzie stratygraficznym (1-14/08, 30/08). Te stosunkowo płytkie i nieregularne w rzucie obiekty zawierały liczne kości zwierzęce oraz fragmenty całkowicie obtaczanej ceramiki naczyniowej, a na ich kilkuwarstwowe wypełniska składały się między innymi węglany wapnia i warstewki spalenizny o miąższość nieprzekraczającej 3 cm. W większości były to zapewne pozostałości po paleniskach i tylko jamy 9/08 oraz 10/08 z wykopu 40/08-09 mogły pełnić pierwotnie funkcję magazynową. Oba te obiekty układały się dłuższą osią na linii wschód-zachód, a ich ściany i dna były wyłożone oryginalnie drewnem.

Ze względu na poziom zalegania stropów wszystkich wyżej opisanych jam, można je łączyć z najmłodszym okresem zasiedlenia grodu. Podobnie należy datować wielowarstwowy obiekt 39/08 z wykopu 41/08 oraz jamy 8/08, 70/09, 71/09 z wykopu 40/08-09 (ryc. 8). W układających się nieckowato warstwach piasku gliniastego zalegała duża ilość materiału źródłowego w postaci kości zwierzęcych, rybich łusek i przede wszystkim licznych fragmentów naczyń zaklasyfikowanych do VIII oraz IX fazy rozwoju lokalnej ceramiki naczyniowej, datowanej na 2. ćw. XII – 1. ćw. XIII wieku. W tym okresie (mniej więcej od podboju Pomorza w latach 1112–1119 do upadku ośrodka chełmińskiego w latach 1216–1217 i krzyżackiej lokacji miasta w nowym miejscu w 1223 roku) omawiany ośrodek odgrywał istotną rolę w strukturach administracyjnych państwa piastowskiego. Istniał tu jeden z głównych grodów kasztelańskich usytuowanych w strefie chełmińsko-dobrzyńskiej, któremu podporządkowane zostały znaczne obszary zachodniej części tego terytorium (Powierski 1973, s. 82–85, Chudziak 2003, s. 139). Źródła archeologiczne odkryte wokół Góry św. Wawrzyńca potwierdzają istnienie w tym miejscu silnego ośrodka władzy państwowej, z którym należy synchronizować wały gródka wewnętrznego przylegającego bezpośrednio do wzgórza, rozległą osadę podgrodową głównie o charakterze rzemieślniczo-handlowym (stan. 2) oraz największą w skali Pomorza Nadwiślańskiego nekropolę (stan. 1, 2b, 4).

W sezonach badawczych 2008–2009 zinwentaryzowano łącznie 46351 fragmentów naczyń ceramicznych. Na podstawie analizy

Ryc. 8. Kałdus, gm. Chełmno, stan. 3. Wykop 41/08 – profil zachodni obiektu 39/08 (fot. R. Kaźmierczak).

Abb. 8. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Grabung 41/08 – Westprofil von Objekt 39/08 (Foto R. Kaźmierczak).

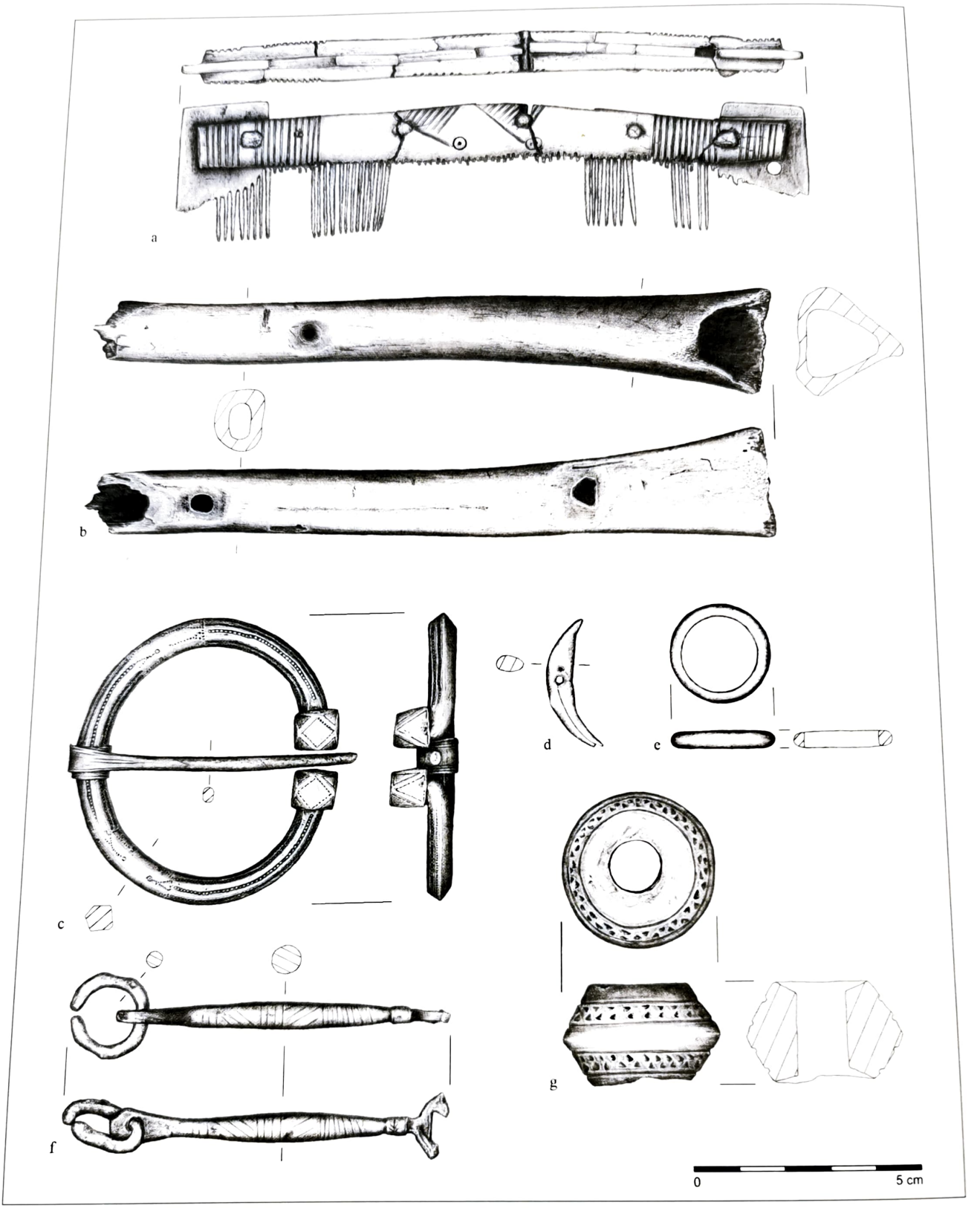

Ryc. 9. Kałdus, gm. Chełmo, stan. 3. Przedmioty zabytkowe z wykopu 40/08-09 i 41/08: a – grzebień, b – fragment kościanego fletu, c – brązowa zapinka podkowiasta, d – amulet wykonany z kła, e – szklany pierścionek, f – żelazny klucz, g – gliniany prześlik (rys. B. Kowalewska).

Abb. 9. Kałdus, Gemeinde Chełmno, Fundstelle 3. Altertümer aus den Grabungen 40/08-09 und 41/08: a – Kamm, b – Fragment einer Knochenflöte, c – Hufeisenfibel aus Bronze, d – aus einem Tierzahn hergestelltes Amulett, e – Fingerring aus Glas, f – eiserner Schlüssel, g – Tonspinnwirtel (Zeichnung B. Kowalewska).

technologiczno-stylistycznej materiał ten przyporządkowano do sześciu jednostek chronologiczno-kulturowych:

1) 4 fragmenty naczyń KPL,
2) 8353 fragmenty z wczesnych okresów epoki żelaza,
3) 405 fragmentów z okresu wpływów rzymskich,
4) 37555 fragmentów z okresu wczesnego średniowiecza, w tym 720 zaliczonych do GT I–III, 55 do GT IV i 35925 fragmentów ceramiki całkowicie obtaczanej – GT V,
5–6) 30 fragmentów z okresu późnego średniowiecza i czasów nowożytnych.

Ponadto oprócz ceramiki naczyniowej znaleziono przeszło 30 tysięcy fragmentów kości zwierzęcych oraz kilka fragmentów kości ludzkich. Poza materiałem masowym w trakcie eksploracji zinwentaryzowano również 668 zabytków tzw. wydzielonych o różnej formie i przeznaczeniu, w tym nożyki żelazne i brązowe pochewki (70 szt.), groty strzał i bełtów (10 szt.), monety (5 szt.), igły kościane i żelazne (36 szt.), fragmenty grzebieni (10 szt.), paciorki (6 szt.), odważniki kupieckie (10 szt.), osełki (10 szt.), pierścionki szklane i brązowe (10 szt.), łyżwy (9 szt.), przęśliki ceramiczne oraz z łupku wołyńskiego (58 szt.), (ryc. 9).

Z eksplorowanych nawarstwień kulturowych pobrano również próby glebowe, fosforowe i organiczne przeznaczone do badań radiowęglowych. Pozyskane materiały kostne stały się przedmiotem opracowania prof. dr. hab. D. Makowieckiego z Instytutu Archeologii UMK w Toruniu. Materiały archeobotaniczne pozyskane w wyniku flotacji przekazano do Pracowni Rekonstrukcji Środowiska Przyrodniczego Instytutu Archeologii UMK w Toruniu.

Literatura

Błędowski P., Chudziak W., Kaźmierczak R.

2008 *Sprawozdanie i wstępne opracowanie wyników z badań archeologicznych w Kałdusie, gm. Chełmno, woj. kujawsko-pomorskie, stan. 3 w 2007 roku,* Toruń, (maszynopis w archiwum Instytutu Archeologii UMK Toruń).

2009 *Sprawozdanie i wstępne opracowanie wyników z badań archeologicznych w Kałdusie, gm. Chełmno, woj. kujawsko-pomorskie, stan. 3 w 2008 roku,* Toruń, (maszynopis w archiwum Instytutu Archeologii UMK Toruń).

2009a *Wczesnośredniowieczne grodzisko w Kałdusie (gmina Chełmno, województwo kujawsko-pomorskie), stanowisko 3 (badania w latach 2005-2007),* [w:] Acta Archaeologica Pomoranica t. III, cz. 1, *XVI sesja Pomorzoznawcza*, Szczecin s. 269–280.

Błędowski P., Chudziak W., Hildebrandt T., Kaźmierczak R.

2010 *Sprawozdanie i wstępne opracowanie wyników z badań archeologicznych w Kałdusie, gm. Chełmno, woj. kujawsko-pomorskie, stan. 3 w 2009 roku,* Toruń, (maszynopis w archiwum Instytutu Archeologii UMK Toruń).

Chudziak W.

1996 *Zasiedlenie strefy chełmińsko-dobrzyńskiej we wczesnym średniowieczu (VII-XI wieku),* Toruń.

2003 *Wczesnośredniowieczna przestrzeń sakralna in Culmine na Pomorzu Nadwiślanskim.* „Mons Sancti Laurentii", t. 1, Toruń.

Powierski J.

1973 *Studia nad strukturą administracyjną-terytorialną ziemi chełmińskiej i michałowskiej w okresie piastowskim*, Prace Wydziału Nauk Humanistycznych Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, seria C, nr 13, Prace Komisji Historii, t. 9, s. 3–86.

Piotr Błędowski, Wojciech Chudziak, Ryszard Kaźmierczak

Der frühmittelalterliche Burgwall von Kałdus (Gemeinde Chełmno, Kujawisch-pommersche Woiwodschaft), Fundstelle 3 (Forschungen 2008–2009)

ZUSAMMENFASSUNG

In den Jahren 2008–2009 setzte das Institut für Archäologie der Nikolaus-Kopernikus-Universität die Ausgrabungen am frühmittelalterlichen Siedlungskomplex in Kałdus fort. Die archäologischen Arbeiten umfassten den mittleren und nordwestlichen Teil des Burghofs (Grabungen 40/08-09) und 41/08) sowie ein Gebiet im Burginneren, das sich nördlich des St. Lorenz-Bergs befindet (Grabung 42/08-10).

Im Bereich der Grabungen 40/08 und 41/08 konnten insgesamt 48 Schichten von unterschiedlicher Struktur und Mächtigkeit sowie unterschiedlichem naturwissenschaftlich-kulturellem Inhalt wie auch 113 Kulturobjekte ausgegrenzt werden. Auf der Grundlage einer Analyse des in beiden untersuchten Grabungen auftretenden mobilen Quellenmaterials wurden insgesamt neun Siedlungshorizonte registriert. Der älteste muss mit der Besiedlung des genannten Gebiets durch die Bevölkerung der Trichterbecherkultur (Horizont I) in Verbindung gebracht werden, die drei folgenden -mit der Lausitzer, der Pommerschen sowie der Oksywie-Kultur (Horizonte II–IV). Vom Standpunkt der Hauptproblematik des realisierten Forschungsprojekts aus betrachtet, kam Feststellungen hinsichtlich der Burgnutzung im frühen Mittelalter die größte Bedeutung zu, und bis zu jenem zeitlichen Horizont, der im Quellenmaterial am zahlreichsten repräsentiert ist, hat man weitere fünf Siedlungshorizonte (V–IX) hinzugerechnet.

Horizont V – datiert auf das 7.-8. Jh. Zu jener Zeit waren der St. Lorenz-Berg und die umliegenden Gebiete höchstwahrscheinlich ein zentraler Ort für die lokale Territorialgemeinschaft gewesen, der in sakral-mythischen Kategorien zusätzlich noch Aufwertung erfahren haben könnte.

Horizont VI – datiert auf das 9. Jh. bis erste Hälfte des 10. Jh.s. Ihn könnte man mit den ältesten, in Objekt 4/98 dokumentierten Schichten und der damit verbundenen und als Opferstätte interpretierten Steinkonstruktion synchronisieren. Das geschlossene Gebiet zwischen dem St. Lorenz-Berg und der Landzunge des Höhenzugs hätten seinerzeit durchaus zu mit dem im weitesten Sinne verstandenen Glauben und der rituellen Sphäre magischer Handlungen verbundenen Zwecken dienen können.

Horizont VII – datiert auf das Ende des 10. und das erste Viertel des 11. Jh.s. In diesem Zeitraum musste es hinsichtlich der Nutzung dieses Orts und dessen räumlicher Organisation zu einer grundlegenden Veränderung gekommen sein. Seinerzeit hatte man am Fuße des St. Lorenz-Bergs, unmittelbar an der Stelle eines mutmaßlichen heidnischen Altars, mit dem Bau einer Basilika begonnen. Darüber hinaus wurde die innere Burg abgegrenzt, wo man Spuren von Blockbauten gefunden hat. Diese Funde werden als Beleg dafür angesehen, dass dieser Ort von den Piasten eingenommen worden war und man hier den Versuch unternommen hatte, ein für diesen Teil Weichselpommerns zuständiges Hauptzentrum der fürstlichen und kirchlichen Macht zu schaffen. Aus dieser Zeit stammen die ältesten, auf der Burganlage freigelegten Fortifikationen sowie für den skandinavischen Kreis charakteristische Kammergräber.

Horizont VIII – datiert auf Ende des 11. – Wende 11./12. Jh. Hinsichtlich einer solchen Chronologie kann man die Nutzungszeit der Burg zwischen der sogenannten heidnischen Reaktion (30er und Anfang der 40er Jahre des 11. Jh.s) und dem Moment der höchstwahrscheinlich in der zweiten Dekade des 12. Jh.s erfolgten endgültigen Unterwerfung dieses Gebiets durch die Piasten ansetzen.

Horizont IX – auf der Grundlage von Gefäßkeramik auf das zweite Viertel des 12. und das erste Viertel des 13. Jh.s datiert. In diesem Zeitabschnitt spielte jenes Zentrum in den administrativen Strukturen des Piasten-Staats eine bedeutende Rolle. Hier existierte eine der Kastellan-Hauptburgen der Kulm-Dobrzyn-Zone, der weitreichende Gebiete des westlichen Teils jenes Territoriums unterstellt waren.